

היסטוריה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.
פרק ראשון	—	(50 × 1)	—	50 נקודות
פרק שני	—	(50 × 1)	—	50 נקודות
סה"כ	—		—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

**ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!**

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק. מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. **מקור** – האידיאולוגיה הנאצית וביסוס המשטר

א. לפניך תנאי הקבלה לתנועת הנוער הנאצית ("הנוער ההיטלראי") וקטעים מן התוכנית החינוכית למחנה של התנועה.

תנאי קבלה ל"נוער ההיטלראי"

כל נער גרמני אשר מלאו לו 14 שנה יתקבל ל"נוער ההיטלראי". עליו להביא עימו:

- * תעודה המעידה על מוצאו הארי.
- * תעודה המעידה על בריאות ללא מחלות תורשתיות.
- יש להציג תעודות מקוריות או העתקים מאושרים.
- תעודה על מוצא ארי צריכה לכלול מידע על ההורים והסבים מצד האם והאב.
- תעודת הבריאות: המועמד חייב להיבדק על ידי רופא גרמני באשר למצב בריאותו. על הרופא למלא את שאלון הבריאות המצורף לבקשת הקבלה.

תוכנית חינוכית למחנה של הנוער ההיטלראי – שסיסמתה "מחרשה וחרב במזרח"

הנושא: מסדרי האבירים הגרמניים

רעיון מרכזי – המזרח כולו הוא אדמה גרמנית מימים ימימה.
 [...] מסדרי האבירים חוזרים למזרח – כיבוש על ידי החרב והחזקת השטח על ידי המחרשה.
 תכונות המסדר: פשטות, נאמנות, משמעת, נכונות להקרבה.
 [...] אורך הפעולה יהיה לפחות שלוש שעות. אם אפשר, יש להוסיף מסע קטן לאזור הגבול, בתוך כדי ציון הטירוף שבקביעת הגבולות על פי חוזה ורסאי. יש להדגיש כי מעבר לגבולות האלה חיים אנשים שמדברים בשפה שלנו, שהם בעלי אותו "דם", והם גרמנים טובים כמונו – אנשים ששוב יהיו ברייך.
 (מעובד על פי א' כרמון, **השואה**, ב', תל, תשמ"א, עמ' 108, 113, 115)

– הסבר כיצד שניים מן העקרונות של האידיאולוגיה הנאצית באים לידי ביטוי **בקטע**.

– הצג שתי דרכים שבאמצעותן הטמיעו הנאצים את העקרונות האלה בחברה הגרמנית: דרך אחת שבאה לידי

ביטוי **בקטע**, ודרך אחת על פי מה שלמדת.

(30 נקודות)

ב. לפניך כמה צעדים שנקט היטלר בשנים 1933-1934:

– שרפת הרייכסטאג

– חוק ההסמכה

– ליל הסכינים הארוכות

– איחוד משרת הקנצלר והנשיא

בחר בשניים מן הצעדים האלה, והסבר כיצד סייע כל אחד מהם לביסוס

שלטונו של היטלר. (20 נקודות)

2. מדיניות הנאצים כלפי היהודים בגרמניה

- א. — הצג את המטרות של הנאצים במדיניותם כלפי היהודים בשנים 1933-1937.
— מדוע מטרות אלה יושמו **בהדרגה**? הבא שתי סיבות.
(30 נקודות)
- ב. תאר את אירועי ליל הבדולח (1938), והסבר כיצד הם מבטאים את ההחרפה במדיניות הנאצים כלפי היהודים בגרמניה. (20 נקודות)

3. הגטאות עד יוני 1941

- א. יש המכנים את היודנראטים "הנהגה במלכוד" (מצב ללא מוצא).
— הצג את מטרות הנאצים בהקמת היודנראט.
— הסבר והדגם את המלכוד שבו היו נתונים אנשי היודנראט עד יוני 1941.
(25 נקודות)
- ב. הסבר את רעיון "קידוש החיים", והצג שלושה ביטויים להגשמתו בגטאות, בתחום הפיזי ובתחום הרוחני.
(25 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6 (50 נקודות).

4. מקור – ההתנגדות לנאצים**א.** לפניך סיפורם של "חסידי אומות העולם" יאן ואנטונינה ז'בינסקי.**מסתור בכלובי חיות**

ערב הכיבוש הנאצי של פולין היה יאן ז'בינסקי (Jan Zabinski) מנהל גן החיות של ורשה. הגרמנים מינו אותו גם למפקח הראשי של הגנים הציבוריים בעיר. הוא ניצל מינוי זה כדי לבקר בגטו ורשה, לכאורה כדי לבדוק את מצב הצמחייה בין חומות הגטו. בדרך זו שמר על קשר עם ידידים ועמיתים יהודים, סייע להם להימלט מהגטו, ואף מצא להם מקומות מסתור. הוא הסתיר את היהודים בכלובים של גן החיות שהתרוקנו מיושביהם – בעלי החיים – בעת התקפות האוויר על ורשה. במרוצת שלוש שנים מצאו עשרות יהודים מקלט זמני בכלובים הנטושים, עד שיכלו למצוא מקומות מסתור קבועים. נוסף על כך הסתיר ז'בינסקי בביתו הפרטי בתחום גן החיות כתריסר יהודים. במבצע מסוכן זה סייעו לז'בינסקי אשתו אנטונינה (Antonina), סופרת ידועה, ובנם הצעיר רישרד. תחילה מימן ז'בינסקי מכספו הפרטי את קיום היהודים שהציל, ורק אחר כך נתקבלו כספים מהוועד היהודי, בראשותו של ד"ר אדולף ברמן. ז'בינסקי היה פעיל בארגון המחתרת הפולנית 'ארמיה קריובה' והשתתף במרד ורשה הפולני באוגוסט-ספטמבר 1944. עם דיכוי המרד הוא נשבה ונלקח לגרמניה. אשתו אנטונינה המשיכה בפעילותו של בעלה ודאגה לצורכיהם של כמה יהודים שנותרו בין חורבותיה של ורשה.

(מתוך אתר יד ושם)

— הסבר על פי הקטע מדוע הוענק ליאן ולאנטונינה ז'בינסקי התואר "חסידי אומות העולם". בסס את תשובתך על התנאים לקבלת תואר זה.

— על פי מה שלמדת, הצג שתי דרכים נוספות שבאמצעותן סייעו "חסידי אומות העולם" ליהודים. (25 נקודות)

ב. הצג את המטרות של המורדים בגטאות, והסבר שתיים מן הדילמות של המורדים. (25 נקודות)

5. **"הפתרון הסופי" ויחס האוכלוסייה המקומית אל היהודים**

- א. עם פלישת גרמניה לברית המועצות (יוני 1941) חל שינוי במדיניות של הנאצים כלפי היהודים. מה היה השינוי? הסבר שלושה גורמים לשינוי זה. (30 נקודות)
- ב. — הסבר את המניעים של התושבים ששיתפו פעולה עם הנאצים בארצות הכבושות. — הסבר מדוע התגובה של רנב האוכלוסייה בארצות אלה הייתה "עמידה מן הצד". הבא שתי סיבות. (20 נקודות)

6. **הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"**

- א. הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להאמין שמטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי. (20 נקודות)
- ב. הסבר שתי דילמות של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי", והצג שתי דרכי התמודדות של חברי היודנראט עם דילמות אלה. (30 נקודות)

בהצלחה!